

Intelligens «innafor boksen»

Michael 2023; 20: 121–2.

I vestibylen i Kristian Ottosens Hus ved Universitetet på Blindern, mellom apoteket og bokhandelen, ble det 31. januar 2023 åpnet en liten, men meget informativ utstilling om måling av intelligens. Ulike metoder som har vært anvendt, er beskrevet og forklart.

Utstillingens navn «Innafor boksen?» viser nettopp det skumle ved temaet. Her er det metoder for å sortere folk, og beveggrunnene har ikke alltid vært like sympatiske. Sortere kan også bety å sortere ut. Lage tall som kaldt viser hvem som er «innafor» og hvem som er «utafor».

Høsten 1944, da jeg gikk i første klasse på Ila skole i Oslo, skulle vi intelligensprøves under den strikse ledelse av vår solstråle av en lærerinne. Jeg husker vi måtte baske med trekanter, ruter og terninger. Etter hvert syntes jeg dette var så dumt at det til slutt sprakk for meg. Jeg slengte blyanten i femte veggen og rømte ut. Hjem! Hva skjedde så? Jeg ble utvist fra skolen. Etter en tid ble jeg tatt inn igjen, men da i en annen klasse.

Utstillingen setter intelligensstesting inn i en pedagogisk, historisk og teoretisk ramme som selvsagt var ukjent for meg i 1944. Det som het Binet-Simons test stammet helt fra 1908, men den ble revidert i 1916 og kalt Stanford-Binets test, der intelligenskvotienten IQ ble innført som et forhold mellom den mentale alder prøven viste og barnets fysiske alder. Så fulgte flere omarbeidelser. De norske psykiaterne Sigurd Dahlstrøm (1882–1933) og Johan Lofthus (1887–1959) hadde disputert på intelligensmåling i henholdsvis 1922 og 1931 og arbeidet for å lage tester spesielt egnet for norske forhold. Fra 1938 ble utarbeidelsen av norske intelligens tester et kjerneområde for den nye professor i pedagogikk Helga Eng (1875–1966).

Utstillingen viser en rekke varianter av intelligensprøver og personlighetstester som kunne brukes for mange formål. En av dem sjekket f. eks.

Fra en av montrene: Til venstre publikasjoner om tilpasning av intelligensprøver for norske barn, til høyre en koffert med undersøkelsesmaterieell for bruk ute i felten. Et klart varsko her: Koffertinnholdet kunne gjøre skade hvis det ble brukt av ukvalifisert personell. Det kunne føre til ukvalifiserte konklusjoner som kunne få konsekvenser for dem som var blitt testet og kanskje hadde havnet i feil bås. (Foto: Øivind Larsen)

din musikalitet og kunne angivelig forutsi om det var noen vits i å gå til pianolæreren.

Utstillingen blir stående utover våren 2023. Det lønner seg å gå innom – og å ta seg litt god tid.

Jeg kjente igjen noen av rekvisittene fra 1944. Trekanter, ruter og terninger. Sant å si ble jeg like betenkt nå som for 79 år siden. Men som pensjonist kan jeg ikke utvises.

Øivind Larsen

oivind.larsen@medisin.uio.no